

Kontrollkäik
MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus poolt peetavasse
kodutute varjupaika

(1) Õiguskantsleri nõunikud viisid 22.12.2009 läbi etteteatamata kontrollkäigu MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus poolt peetavasse kodutute varjupaika (edaspidi: asutus). Asutuse kodulehe¹ andmetel viib MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus läbi vanglast vabanenud (kuritegusid toimepannud) isikute ja kodutute rehabilitatsiooni Tallinnas, Kuressaares, Ahtmel ja Haapsalus. Pakutakse statsionaarset ja ambulatoorset rehabilitatsiooniteenust ning tugiisikuteenust. Rehabilitatsiooniteenuse eesmärk on luua sihtgrupile tingimused resotsialiseerumiseks ja seaduskuulekaks käitumiseks.

Asutusele kuuluvas Tallinnas Männiku tee 92 asuvas hoones avati 16.12.2009 täiendavad 25 majutuskohta kodututele. Varjupaik on avatud 24 tundi ööpäevas. Teenus on ajutine ja seda osutatakse külmade ilmade püsimiseni, esialgu kestusega kuu aega. Ajutise varjupaigategenuse rahastamiseks eraldas linnavalitsus 16.12.2009 istungil reservfondist Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile 101.640 krooni².

Öömaja- ja varjupaigategenuse osutamise nõuded Tallinna linnas on määratud Tallinna Linnavalitsuse 31.01.2007 korraldusega nr 161 „Sotsiaalteenuste nõuete kinnitamine“³. Korralduse punktide 5.1 ja 5.2 kohaselt on öömaja/varjupaigategenuse osutamise eesmärgiks anda ajutist peavarju Tallinnas elavatele isikutele, kes ei ole suutelised ega võimelised seda endale tagama, aidates nii koos sotsiaaltöö erinevate meetodite kasutamisega kaasa Tallinnas elavate kodutute inimeste elukvaliteedi parendamisele ja nende võimaluste avardamisele ühiskonnas toimetulekuks. Varjupaigategenus on ööpäevaringne ja sisaldab üldkasutatavate ruumide, voodikoha ning selle juurde kuuluva mööbli ja voodipesu kasutamist varjupaigas; pesumasinaga pesu pesemist; sotsiaalset ja psühhosotsiaalset nõustamist; ööpäevaringse hoolduse ja kõrvalabi korraldamist ja vajadusel arstiabi kättesaadavuse korraldamist. Sotsiaalse ja psühhosotsiaalse nõustamisteenuse osutamine peab olema kättesaadav viiel tööpäeval nädalas kella 09.00 kuni 17.00. Teenust osutatakse isikule kuni kuus järjestikust kuud, mille jooksul isik on kohustatud vastu võtma talle pakutava muu abi või kõrvaldama varjupaigategenuse vajadust põhjustavad asjaolud.

Teenuste osutamiseks peab korralduse üldsätetest nähtuvalt olema asutuse poolt kehtestatud ohutu töötamise kord. Töötajad töötavad vahetuses paarikaupa ning töötajate koguarv sõltub isiku kõrvalabi vajaduse suurusest, kuid varjupaigategenuse osutamisel peab 10 isiku kohta olema vähemalt 1 hooldustöötaja ning 10 hooldustöötaja kohta peab olema vähemalt 1 hooldusjuht.

Lisaks eeltoodule sätestab korralduse punkt 1 üldised nõuded sotsiaalteenuste osutajatele. Antud kontrollkäigu kontekstis omab tähtsust näiteks kohustus välja töötada ja rakendada abinõude kogum, mis sisaldab teenuste kvaliteedi edendamise meetmeid, personali- ja koolituspoliitika põhimõtteid, kaebuste menetlemist ja siseauditi korraldust. Sotsiaalteenuse osutajal peab olema kinnitatud teenuste osutamise töökord, milles on sätestatud teenuste

---

¹ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://www.srnet.ee/> .

² Teave Tallinna linna kodulehelt. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://www.tallinn.ee/est/Kodututele-avatakse-veel-uks-varjupaik> .

³ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=106991> .

osutamise töökorralduslikud aspektid. Sotsiaalteenuse osutamiseks kasutatavad ruumid peavad vastama hoolekande- ja tervishoiuasutustele kehtestatud ehitustehnilistele-, tervisekaitse-, ohutus- ning keskkonnanõuetele. Isikuandmete töötlemisel tuleb lähtuda isikuandmete kaitse seadusest.

Varjupaigateenuse osutamise põhimõtted sisalduvad ka Tallinna Linnavalitsuse 28.06.2006 määruses nr 61 "Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord"⁴. Määruse § 6 kohaselt on varjupaigateenus ööpäevaringse ajutise peavarju andmine kestusega kuni 6 kuud, mis kindlustab isikule voodikoha, pesemis- ja toitumisvõimaluse ning isiku tervislikul seisukorral põhinevatest vajadustest tuleneva ööpäevaringse hoolduse ja kõrvalabi. Varjupaigateenuse osutaja korraldab vajadusel arstiabi kättesaadavuse.

Eelnevalt kogutud teabe põhjal on asutuse poolt peetavas kodutute varjupaigas 25 kohta, mida finantseeritakse kohaliku omavalitsuse poolt. Kontrollkäigu läbiviimise hetkel kasutas teenust 28 isikut. Asutuse esindaja sõnul saaks asutus pakkuda teenust kuni 40 isikule. Teenuse tarbijateks on mehed, esindatud on nii eesti kui vene rahvusest isikud. Kontrollkäigu läbi viimise hetkel oli asutuses 2 töötajat – turvajuht ning vanglast vabanenud isikute rehabilitatsiooniteenuse tarbijast valvetöötaja.

(2) Kontrollkäik MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus poolt peetavasse kodutute varjupaika leidis aset õiguskantsleri 2009-2010.aasta eriprojekti raames, mille eesmärgiks on hinnata õigusliku regulatsiooni piisavust ja põhiseaduspärasust ning selgitada varjupaigateenuse kättesaadavuse praktikat. Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, kas asutuses on teenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused. Lisaks pöörati tähelepanu asutuse poolt antud tagasidele töös esinevate praktiliste probleemide ja nende lahendusvariantide osas. Mitmete käesolevas kontrollkäigu kokkuvõttes kajastatud probleemide allikaks on valdkonna lünklik õiguslik regulatsioon, mis jätab varjupaigateenuse pakkujate tänuväärt tegevuse ilma seadusliku toe ja aluseta.

(3) Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsleri nõunikud asutuse II korrusel asuvaid kodutute varjupaiga teenuse pakkujateks kasutatavaid ruume ning vestlesid teenuse tarbijatega. Samuti külastati asutise I korrusel asuvaid personaliruumi.

Kontrollkäigu toimumise ajal oli ruumides temperatuur jahe, kuna keskküte ei toiminud. Toimus lokaalne kütmine elektriradiaatorite ja puhuritega. Kummatigi ei olnud kütmisintensiivsus piisav, kuna näiteks dušširuumi aken oli ka seestpoolt jääs. Kõigi kodutute varjupaiga teenuse tarbijate kohta oli kasutamiseks ette nähtud 1 WC-pott, 2 dušši ja 2 kraanikaussi. Teenuse tarbijatel puudus võimalus kasutada pesemiseks sooja vett. Enamikul majutustubade ustel puudusid väljaspool lingid. Samas selgus vestlustest teenuse tarbijatega, et varjupaigas on tagatud avalik kord ning puuduvad ründed isikute või nende omandi vastu.

(4.1) Asutusesisese dokumentatsiooni puudulikkus, teenuse tarbijate õiguste teatavaks tegemine, asutusesiseste ja asutusest väljaulatuvate kaebuste esitamise võimalus

Tallinna Linnavalitsuse 31.01.2007 korralduse nr 161 „Sotsiaalteenuste nõuete kinnitamine“ punktide 5.1 ja 5.2 kohaselt peab nii öömaja- kui ka varjupaigateenuse osutamiseks olema kehtestatud ohutu töötamise kord. Korralduse punktist 1 nähtuvalt peab teenuseosutaja välja töötama ja rakendama abinõude kogumi, mis sisaldab teenuste kvaliteedi edendamise

⁴ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=105007>.

meetmeid, personali- ja koolituspoliitika põhimõtteid, kaebuste menetlemist ja siseauditi korraldust. Sotsiaalteenuse osutajal peab olema kinnitatud teenuste osutamise töökord, milles on sätestatud teenuste osutamise töökorralduslikud aspektid. Kontrollitud asutuselt ei õnnestunud ei kontrollkäigu kestel ega hiljem esitatud täiendava teabe nõudmise alusel nimetatud dokumente saada.

Kontrollkäigu kestel selgus, et asutuse sisekorda tutvustav dokument oli nii eesti kui vene keelsena paigutatud asutuse personali poolt kasutatavatesse ruumidesse. Teenuse tarbijate elualal mingeid asutuse sisekorda, isikute õigusi ja kohustusi selgitavaid dokumente kontrollkäigu toimumise hetkel ei olnud. Samuti puudusid kaebuste ja ettepanekute kogumiskohad.

Ühelt poolt väärkasutamiste ära hoidmiseks ning teiselt poolt teenuse kohta selle adressaatidelt tagasiside saamiseks on oluline asutuses viibivaid isikuid teavitada nende kaebevõimalustest nii asutusesiselt kui asutusest väljaulatuvalt. Asutuses peab olema kehtestatud ja teenuse tarbijatele teatavaks tehtud asutusesiseste kaebuste lahendamise kord, mille eesmärgiks on tagada kõigile esitatud kaebustele vastamine sisuliselt, õigeaegselt ja kohases vormis. Pöördumiste esitamise hõlbustamiseks tuleks kaaluda kaebuste esitamise formulari välja töötamist ja teenuse tarbijatele kättesaadavaks tegemist.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus juhatusel välja töötada ja kehtestada Tallinna Linnavalitsuse 31.01.2007 korraldusega nr 161 „Sotsiaalteenuste nõuete kinnitamine“ ettenähtud dokumendid ning ammendav asutusesisese kaebuste lahendamise kord. Sisekorra eeskirjad, kaebuste lahendamise kord ning teave isikute õiguse kohta pöörduda kaebustega asutuse tegevuse kohta ka muude, asutusest väljaspool asuvate kontrollametkondade või institutsioonide (näiteks kohalik omavalitsus, maavanem, kohtud, Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Haigekassa, õiguskantsler jne) poole, peab olema kõigile teenuse tarbijatele teatavaks tehtud. Soovitav oleks kogu teenuse tarbijate õigusi ja kohustusi reguleeriv dokumentatsioon ning kaebuste lahendamise ja muude asutuste poole pöördumise alane teave paigutada teenuse tarbijate poolt kasutatavates ruumides asuvatele teadetetahvlitele. Silmas tuleb pidada erinevate keelegruppide võimet teabe mõistmiseks. Asutusesiseste kaebevõimaluste hõlbustamiseks tuleks paigaldada teenuse tarbijate poolt kasutatavatesse ruumidesse kaebuste formularid. **Esitatud kaebuste osas tuleb sisse seada register, mis võimaldab kontrollida kaebuste käsitlemise nõuetelevastavust ning saada perioodiliselt üldistatud andmeid teenuse tarbijate poolt esile toodud peamiste asutusega seonduvate probleemide osas.**

(4.2) Juurdepääsupiirangute rakendamine öömajateenusele

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusest selgus, et teenusele saabuval isikul testitakse asutusse saabumisel alkomeetriga alkoholi jooke kindlaks tegemiseks. Varjupaigateenusele lubatakse isikud, kelle jooke on alla 0,5 promilli ning kelle käitumine ei ole agressiivne. Isikud, kelle jooke on vahemikus 0,5-0,7 promilli, peavad asutusse pääsemist ootama, kuni jooke on lahtunud ülalmärgitud tasemele. Üle 0,7 promillise jookega isikute pöördumisel teenuse saamiseks kutsutakse isiku kainenemisele toimetamiseks politsei.

Sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS) § 3 lg 1 punkti 3 kohaselt on üheks sotsiaalhoolekande põhimõtteks abi andmise kohustus, kui isiku ja perekonna võimalused toimetulekuks ei ole piisavad. SHS § 4 lõike 3 kohaselt on vältimatut sotsiaalabi õigus saada igal Eestis viibival isikul ning seaduse § 28¹ lõike 3 kohaselt osutatakse vältimatut sotsiaalabi

isikule seni, kuni ta ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras.

Tallinna Linnavalitsuse 18.04.2007 määruse nr 31 „Sotsiaalhoolekande korraldamise juhend“⁵ § 7 lõike 6 kohaselt antakse sotsiaalteenuseid, sotsiaaltoetusi ja muud abi isikule seni, kuni isik on saavutanud iseseisva toimetulekuvõime ja ei ole enam sotsiaalselt abitus olukorras.

Tallinna Linnavalitsuse 28.06.2006 määruse nr 61 „Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord“ § 3 lõike 5 kohaselt osutatakse vältimatut sotsiaalabi isikule seni, kuni ta ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras. Tulenevalt sama akti § 5 lõikest 3 osutatakse öömajateenust isikule kuni kuus järjestikust kuud, mille jooksul isik on kohustatud vastu võtma talle pakutava muu abi või kõrvaldama öömajateenuse vajadust põhjustavad asjaolud. Määruse §-st 14 nähtuvalt lõpetatakse vältimatu sotsiaalabi osutamine, kui isik ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras või kui toimetulek on tagatud muude toetuste ja teenustega, mis ei ole vältimatu sotsiaalabi.

Eeltoodu põhjal võib üldistada, et sotsiaalhoolekande osutamise põhimõtetega ei ole kooskõlas olukord, kus kohaliku omavalitsuse poolt vältimatu sotsiaalabi teenust osutama volitatud asutus jätab endale õiguse piirata karistuslikel või muudel eesmärkidel abivajavate isikute juurdepääsu sellisele abile, muuhulgas ka öömajateenusele. Juhul, kui isiku öömajja vastu võtmisest keeldumise aluseks on mõjuvad asjaolud (joove, tervises seisund, ohtlikkus teistele teenuse tarbijatele või öömaja töötajatele vms), peab asutus või kohalik omavalitsus tagama isikule talle vajaliku abi kättesaadavuse muul viisil.

Samuti puudub kohalikul omavalitsusel seaduslik alus ajaliste juurdepääsupiirangute rakendamisel öömajateenusele. Vältimatu abi osutamisel peab lähtuma isiku abivajadusest, mitte teatud tähtaja saabumisest. Kahtlemata on vältimatu abi osutamise üheks eesmärgiks tuua isik välja abivajaja staatusest. Samas on iga isiku rehabiliteerimise ja resotsialiseerumise kestus erinev. Seega ei ole võimalik ja ka õiguspärane piirata teenuste pakkumist mitte eesmärgi saavutamise vaid maksimumperioodi lõppemisega.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler Tallinna Linnavalitsusel muuta 28.06.2006 määrust nr 61 „Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord“ ning kaotada ebaseaduslikud ajalised piirangud vältimatu abi osutamisele. Samuti soovitab õiguskantsler MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus juhatusel lõpetada seadusel mitte põhinev praktika joores isikutele vältimatut abi osutamisest keeldumisel. Öömajateenuse osutamisest võib keelduda vaid juhul, kui asutuse või kohaliku omavalitsuse poolt on tagatud vältimatu sotsiaalabi kättesaadavus muul viisil, näiteks paigutades joores isikud eraldi majutusüksusesse.

(4.3) Asutuse poolt pakutava teenuse tarbijate omandiõiguse riive

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusest asutuse esindajaga selgus, et teenuse tarbijal on keelatud öömajja tuua teatud esemeid. Eelkõige on keelatud öömajja siseneda alkoholi, narkootiliste ainete ja loomadega. Keelatud esemete olemasolu tuvastatakse teenusele saabunud isikute küsitlemisel, samuti on turvajahi sõnul valvetöötajatele antud õigus isikud läbi otsida.

---

⁵ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=107736>.

PS § 32 kohaselt on igäihe omand puutumatu ning võrdselt kaitstud. Omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Samuti peavad omandiõiguse teostamise kitsendused tulenema seadusest. SHS §-st 20 nähtuvalt võib sotsiaalteenuse osutaja teatud esemete valduse üle võtta vaid isiku nõusolekuta hooldamise korral. Varjupaigateenuse, öömajateenuse ning muude sotsiaalteenuste osutamisele antud säte ei laiene. Ka muudes õigusaktides ei ole öömajateenuse osutajale antud õigust teenuse tarbijate õigust omandile piirata. Samuti ei vasta varjupaigateenuse andmisest keeldumine mistahes eseme mitteüleandmise korral SHS §-s 3 sätestatud sotsiaalhoolekande põhimõtetele ja ülesannetele.

Isikute läbi otsimist keelatud ainete tuvastamist ehk turvakontrolli läbi viimist käsitleb näiteks politseiseaduse § 13³ lõige 1, mille kohaselt võib politsei kontrollida isikut või tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või vastava väljaõppe saanud teenistuslooma abil kindlustamaks, et isiku valduses ei ole esemeid või aineid, millega ta võib ohustada ennast või teisi isikuid. Turvaseaduse § 32 lg 1 punkt 4 annab ka turvatöötajale õiguse läbi viia turvakontrolli. Sotsiaalhoolekande teenuste osutajatele turvakontrolli läbiviimise õigus antud ei ole.

Siiski võib teiste teenuse tarbijate, töötajate ning vara kaitsmise eesmärkidel osutada vajalikuks teatud esemete või ainete asutusse sattumise piiramine. Omandiõiguse piiramisel tuleb lähtuda aga kõrvalekaldumatult seadusest tulenevatest alustest. Seetõttu on tehtud sotsiaalministrile ettepanek vastava normistiku väljatöötamiseks. Sotsiaalminister on lubanud omandiõiguste piiramise problemaatikat analüüsida sotsiaalseadustiku koostamise raames.

Juhul, kui asutus peab vajalikuks käesoleval hetkel teatud esemete asutusse sattumise piiramist, peab lubamatutest kaalutlustest lähtuvate suvaotsuste langetamise võimaluste vältimiseks ja ühtse praktika tagamiseks mittesoovitavate asjade nimekiri olema asutuse poolt üheselt kindlaks määratud ja puudutatud isikutele neile arusaadavas vormis teatavaks tehtud. Taoline nimekiri saab käesoleval hetkel olla siiski üksnes soovituslik. Omandi hoiule võtmine saab öömajas aset leida vaid isiku nõusolekul. Valduse mitteüleandmine ei saa olla abivajajale sotsiaalteenuste andmisest keeldumise aluseks. Sotsiaalteenuse osutaja peab välja töötama inimõiguste järgimist ja sotsiaalhoolekande põhimõtteid soodustavad käitumisjuhised juhtudeks, kus asutusse saabunud või seal viibiva teenuse tarbija valduses on asutuses mittesoovitavad esemed või ained. Samuti tuleb reguleerida esemete hoiustamise ning hüljatud esemete käitlemise kord.

Tulenevalt eeltoodust **soovib õiguskantsler MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus juhatusel sätestada öömaja ammendav nimekiri esemetest ja ainetest, mille omamine asutuses ei ole soovitav ning teha see arusaadavas vormis teatavaks kõigile teenuse tarbijatele. Lisaks tuleb asutuse töötajate tegevuse reguleerimiseks kehtestada kord esemete ja ainete valduse üle võtmiseks ja vajadusel hävitamiseks ning samuti käitumiseks juhul, kui sotsiaalteenuse saamiseks näidustatud isik keeldub mittesoovitavate esemete või ainete valdust üle andmast.** Mittesoovitud esemete ja ainete valdusest loobumisest keeldumisel võib kaaluda teenuse vajaja paigutamist ülal punktis 4.2 nimetatud eraldi majutusüksusesse. Kirjeldatud nimekiri ja reeglistik võib olla lülitatud asutuse sisekorraeeskirjadesse.

(4.4) Videojärelevalve kasutamine asutuses

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusest asutuse esindajaga selgus, et asutuses asub 2 videokaamerat, millest üks edastab pilti välisterritooriumilt ja teine siseruumidest. Kaamerate poolt jäädvustatud pilt edastatakse asutuse turvajahi internetibrauserisse ning pildile on juurdepääs igal ajahetkel ning igast internetiühendusega arvutist. Selgusetuks jäi videoülesvõtete salvestamise, hoiustamise ja arhiveerimise korraldus. Teenuse tarbijaid videovalvekaamerate olemasolust ja asukohast teavitatud ei ole.

Tulenevalt PS §-st 26 on igal inimesel õigus eraelu puutumatusele. Eraellu võib sekkuda vaid riigi või kohaliku omavalitsuse asutuste poolt seaduses sätestatud juhtudel ja korras. PS § 26 kaitsealasse kuuluvad eelkõige füüsiline ja vaimne puutumatuse, isiku identiteet ning õigus oma kujutisele. Füüsilist ja vaimset puutumatust võib muuhulgas riivata ka isiku jälgimine.⁶

Isikuandmete töötlemisel kaitseb füüsilise isiku põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele, isikuandmete kaitse seadus (edaspidi IKS). Üldreeglina on isikuandmete töötlemine lubatud üksnes andmesubjekti nõusolekul, kui seadus ei sätesta teisiti (IKS § 10 lg 1). IKS § 14 sätestab isikuandmete töötlemise tingimused ilma andmesubjekti nõusolekuta.⁷ Sotsiaalteenuseid saavate isikute jälgimine videovalve teel teenuste osutamise asukohas võib puudutada isikute delikaatseid isikuandmeid IKS § 4 lõike 2 mõttes. Seaduse § 14 lõike 3 kohaselt võib isikuandmeid edastavat või salvestavat jälgimisseadmetikku kasutada üksnes isikute või vara kaitseks ning juhul, kui sellega ei kahjustata ülemääraselt andmesubjekti õigustatud huve ning kogutavaid andmeid kasutatakse ainult nende kogumise eemärgist lähtuvalt. Andmesubjekti nõusolekut asendab sellise andmetöötluse korral jälgimisseadmetiku kasutamise fakti ning andmete töötlemise nime ja kontaktandmete piisavalt selge teatavaksteegemine.

Tulenevalt eeltoodust soovib õiguskantsler MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus juhatusel paigutada asutusse nähtavale kohale jälgimisseadmetiku kasutamise fakti, andmete töötlemise nime ja kontaktandmete kohta käiv teave. Samuti peaks olema edastatud info, milliseid üldkasutatavaid ruume või alasid konkreetselt jälgitakse.

(4.5) Asutuse sulgemisest 2010.aastal

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusest asutuse esindajaga selgus, et tõenäoliselt suletakse asutus 2010 aastal, kuna asutusele kasutamiseks antud hoone aadressil Männiku tee 92 Tallinnas lammutatakse. Seega lõpetatakse asutuse poolt Tallinnas teenuste osutamine kodututele ja kinnipidamiskohast vabanenud isikutele.

Tallinna Linnavolikogu 10.06.2004 määruse nr 23 „Strateegia “Tallinn 2025” kinnitamine“⁸ punkt 2.4.2.2 kohaselt tuleb kodutute jt riskigruppidesse kuuluvate täiskasvanute (alkohoolikud, uimastisõltlased jne) jaoks käivitada psühhosotsiaalse rehabilitatsiooni programmid. Koostöös riiklike struktuuridega on välja arendatud resotsialiseerimisüsteem koos taastus- ja aktiveerimiskeskustega. Taastuskeskuse peaesmärgiks on nimetatud sihtgruppi kuuluvate inimeste maksimaalne resotsialiseerimine koostöös erinevate sektoritega

⁶ U.Lõhmus. Kommentaarid §-le 26. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 26 komm 8-8.1.

⁷ Vt ka IKS § 10 lg 2, mis laieneb haldusorgani poolt isikuandmete töötlemisele (ka avalikke ülesandeid täitev eraõiguslik juriidiline isik on haldusorgan).

⁸ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=96947> .

(hoolekanne, tööhõive, kriminaalhooldus jt). Aktiviseerimiskeskustes toimub rehabiliteerimine ja tööharjumuse järkjärguline taastamine läbi teise tegevuse. Sama dokumendi punkti 2.4.4.2 kohaselt arendatakse linnas välja ravi-, rehabilitatsiooni – ja reaktiveerimisprogrammid ning vajalik infrastruktuur sõltlastele/tõrjututele/heitunutele, et tõkestada sotsiaalselt tõrjutute gruppide levikut ja tuua nad tagasi inimväärsesse ellu. Selljuures pööratakse tähelepanu sotsiaalteenuste erinevate toetusvormide, ravi- ning ennetustegevuse võrgustikule koostöös vabatahtlike ja kolmanda sektori esindajatega (supiköögid, öömajad, turvakodud, alkoholismi ning narkoennetus- ja ravikeskused, kriisiabi, usaldus- ja nõuande telefonid jne).

Lisaks eeltoodule on Tallinna Linnavolikogu oma 26.01.2006 määrusega nr 3 kinnitanud Tallinna sotsiaalhoolekande arengukava 2006-2010 ja sotsiaalhoolekande tegevuskava 2006-2008⁹. Arengukava punkti 3.2 kohaselt on kriisigruppide hoolekandes eesmärkideks muuhulgas ka abivajajate kindlustamine ajutise peavarju ja eluasemega, millega kaasnevad vajalikud sotsiaalteenused, mitteresotsialiseeritavatele isikutele võimaluse tagamine saada ajutist peavarju öömajas/varjupaigas ning sotsiaalselt tundlikele sihtgruppidele sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks ja iseseisva toimetuleku soodustamiseks sotsiaalteenuste osutamise jätkamine ning tugikeskuste arvu suurendamine.

Tallinna Linnavalitsuse 18.04.2007 määruse nr 31 „Sotsiaalhoolekande korraldamise juhend“ § 5 lõike 7 kohaselt korraldab kinnipidamiskohast vabanenud isikule sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste ja muu abi andmist vabastamisõiendi alusel üldiselt linnaosa valitsus, kelle haldusterritooriumil isik viimati rahvastikuregistrijärgselt elas.

Tulenevalt eeltoodust võib MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus poolt kinnipidamiskohast vabanenutele ning vajaduse tekkimisel kodututele teenuste osutamise lõpetamisel väheneda sotsiaalteenuste ja muu abi kättesaadavus abivajajatele. Teenuste kättesaadavuse halvenemine on aga vastuolus kohaliku omavalitsuse poolt seatud arengustrateegiatega ning seab kahtluse alla ka teenuste kättesaadavuse tagamise kehtivas õiguslikus regulatsioonis ettenähtud korras ja mahus.

Tulenevalt eeltoodust soovib õiguskantsler Tallinna Linnavalitsusel analüüsida MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus poolt tegevuse lõpetamise tagajärgi Tallinna Linnavolikogu 10.06.2004 määruses nr 23 „Strateegia “Tallinn 2025” kinnitamine“ ja Tallinna Linnavolikogu 26.01.2006 määruses nr 3 „Tallinna sotsiaalhoolekande arengukava 2006-2010“ sätestatud eesmärkide saavutamise kontekstis ning samuti Tallinna Linnavalitsuse 18.04.2007 määruse nr 31 „Sotsiaalhoolekande korraldamise juhend“ täitmise osas. Lisaks palub õiguskantsler kaaluda, kas juhul, kui asutuse poolt osutatavaid teenuseid peetakse vajalikuks, oleks kohaliku omavalitsuse toel võimalik asutuse tegevuse jätkumine mõnes teises asukohas.

(5) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitud MTÜ Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus juhatusetele ja Tallinna Linnavalitsusele. Soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitud tegevusest.

⁹ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=96947>.

Lisaks edastab õiguskantsler kontrollkäigu kestel kogutud teabe ja kontrollkäigu kokkuvõtte teadmiseks ja vajadusel menetluse algatamiseks Harju maavanemale, Päästeametile, Tervisekaitseinspeksioonile, Veterinaar- ja Toiduametile ning Andmekaitse Inspeksioonile.